

Válka a mír na konci 30. let 20. století

Jak mluvili o míru
a jak o válce?

Co budeme sledovat

Budeme pracovat s dokumenty zachycujícími Hitlerovo smýšlení, které ovšem nebyly určeny pro veřejnost, ale jen pro jeho nejbližší spolupracovníky. Prozkoumáme také filmový obraz britského premiéra Chamberlaina, který rekonstruuje, jak Chamberlain přemýšlel, a seznámíme se, jak situaci v 30. letech 20. století hodnotila jedna francouzská novinářka.

Co je naším cílem

Ukážeme si, jak na konci 30. let 20. století mluvili tehdejší evropští politici o válce a míru, a pokusíme se zhodnotit, jaký byl vztah mezi tím, co říkali a co pak skutečně udělali.

Jméno a příjmení:
.....

Evokační fotografie

1

Demonstrace mírových aktivistů na dublinské konferenci proti vojenským základnám NATO v listopadu 2018

Zdroj: People's World (2021)

Co se může hodit

Než začneme

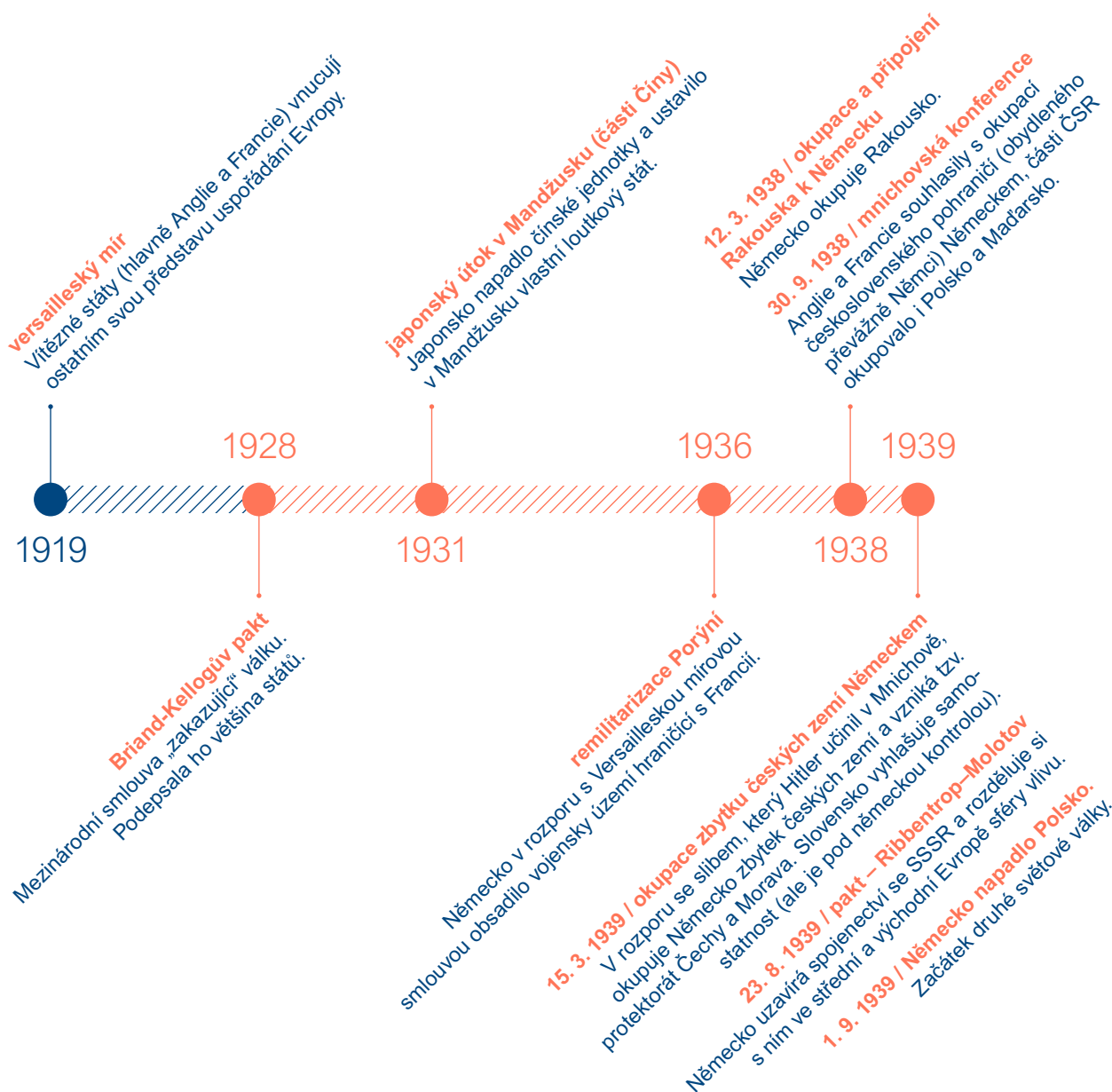
Mír je jednou z nejdražších hodnot každé společnosti. Snaha po zachování míru je přirozenou snahou každého demokraticky cítícího člověka. Válka oproti tomu je vnímána jako zlo. Můžeme si být ale jisti, že každý mír je dobrý a každá válka zlá? Už myslitelé

ve středověku uvažovali o „spravedlivé válce“. Ruský útok na Ukrajinu v únoru 2022 ukázal, že tyto úvahy jsou aktuální i dnes. V této lekci prozkoumáme situaci v Evropě v 30. letech 20. století, zvláště se budeme věnovat snahám o zachování míru.

Časová osa

První světová válka zanechala v řadě států (hlavně v těch poražených) spoustu hořkosti a nespokojenosti. Na straně jedné především Německo usilovalo pořádky zavedené versailleským mírem zvrátit, a tyto snahy se ještě prohloubily po nástupu Adolfa Hitlera k moci (1933). Na straně druhé existovaly snahy učinit mezinárodní vztahy méně konfrontační. V roce 1920

vznikla Společnost národů, která měla tlumit spory mezi státy. Společnost ale selhala, neboť sporům nezabránila, a ukázalo se, že sankce proti agresorům nejsou účinné. Západní státy chtěly mír udržet, ale jejich snahy byly stále křečovitější. V časové ose najdete přehled významných událostí, které signalizovaly úroveň mezinárodních vztahů před rokem 1939.

Zdroj

1

Hossbachův protokol (1937)

V roce 1937 na tajném setkání velitelů německé armády Hitler odhalil své plány do budoucna. Vznikl dokument nazvaný podle Hitlerova pobočníka. Byl objeven a zpřístupněn veřejnosti až po druhé světové válce.

Cílem německé politiky je bezpečnost a zachování národa a jeho zvětšení. Z toho vyplývá, že je to problém prostoru. Německá budoucnost proto závisí pouze na rozřešení nedostatku životního prostoru. Jediné východisko je v získání většího životního prostoru. Jestliže je na prvním místě zajištění naší vyživovací situace, pak potřebný prostor bychom mohli hledat jen v Evropě, a nikoli ve vykořisťování kolonií. Zde nejde o ovládnutí lidí, nýbrž o dobývání zemědělsky užitečného prostoru. Bylo by také užitečnější hledat území, dodávající suroviny přímo v sousedství Říše v Evropě, a nikoli za mořem. Co by bylo zapotřebí navíc později, to musí být ponecháno příštím generacím. Historie všech časů – římské impérium, britské impérium – ukázala, že každé územní rozpětí může být uskutečněno pouze zlomením odporu a riskováním. I porážky jsou nevyhnutelné. Ani v dřívějších dobách, ani nyní se nenajde prostor bez pána. Útočník vždycky naráží na majitele.

Zdroj

2

Hitlerův projev k vydavatelům novin (10. 11. 1938)

Zaznamenej do časové osy na předchozí straně vznik obou dokumentů (zdroj 1 a 2). Srovnej v tabulce níže oba dokumenty.

Okolnosti mne donutily hovořit téměř výlučně o míru. Pouze tím, že jsem neustále zdůrazňoval touhu Německa po míru, bylo možné, abych kousek po kousku získal německému lidu volnost a opatřil národ zbraněmi, které byly nezbytným předpokladem k prvnímu kroku.

...

Hovořil jsem celá ta dlouhá léta o míru pouze proto, protože jsem musel. Nyní se stalo nezbytností provést postupnou psychologickou změnu v kurzu německého národa a pomalu mu ozřejmit, že existují věci, které se – pokud se nedají provést mírovými prostředky – musí prosadit silou a násilím.

	Hossbachův protokol	Hitlerův projev k vydavatelům
Co Hitler říká?		
Co to vypovídá o Hitlerovi a jeho plánech?		

Zdroj

3

Pohnutky zastánců politiky usmíření („appeasementu“)

Film *Mnichov: Na prahu války*, ze kterého je tato ukázka, vypráví o jednání mezi Velkou Británií a Německem na podzim 1938. Velká Británie se snažila udržet mír za každou cenu, zvláště pokud ji mohl zaplatit někdo jiný. Těto politice ústupků se říkalo „appeasement“. Vybraná scéna přibližuje myšlenkový svět britského premiéra Neville Chamberlaina, jednoho z předních zastánců této politiky.

Zdroj: *Mnichov: Na prahu války* (2021), režie: Christian Schwochow

Jaké motivy má podle této ukázky Chamberlain k zachování míru?

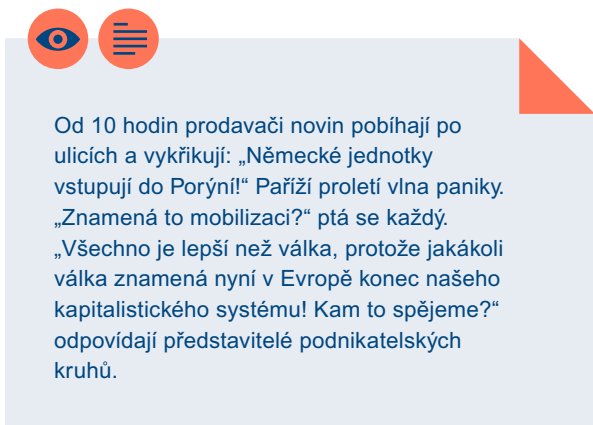

Zdroj

4

Vzpomínka na obsazení Porýní německými jednotkami (1936)

Porýní představovalo západní část Německa, která byla v důsledku Versailleské smlouvy dlouho okupována Francií. Francouzské jednotky sice v roce 1930 odešly, ale Německo muselo slíbit, že v této oblasti nebude udržovat žádná vojenská zařízení a že zde nebudou vojenské jednotky. Pro Francii to představovalo bezpečnostní záruku. Němci ovšem omezení vnímali jako omezující a ponižující. V březnu 1936 se Hitler rozhodl porušit tuto dohodu a Porýní vojensky obsadil. Takto na obsazení Porýní vzpomínala francouzská novinářka G. Tabouisová.

Co podle novinářky očekávali pařížští podnikatelé od zachování míru?

Badatelská otázka

Jak mluvili o míru a jak o válce?

Na základě předchozích odpovědí doplň tabulku.

	Adolf Hitler	představitelé Západu
Jak mluví o míru?	<i>Ve zdroji 2 je uvedeno, že „musel mluvit o míru“, tak asi mluvil, že chtěl mír.</i>	
Jaký je jejich skutečný postoj vůči míru?		
Jak hodnotit to, jak mluvili, a to, jak nakonec jednali? (Při odpovědi na tuto otázku vezmi v úvahu časovou osu v úvodu tohoto PL.)		

Na závěr se pokus odpovědět na úvodní otázku:

Jak mluvili o válce a jak o míru Hitler a jak představitelé Západu? Zkus přitom odkazovat na zdroje.